

Opleiding: Gids voor Limburg aan SyntraPXL, Hasselt

Vak: Limburgse Tradities

Docent: Luk Indesteege

PAPER: Pecha Kucha – Gene Zever – een Genkse traditie

“Pecha Kucha” is Japans, het betekent “prietpraat”, vertelt Katrien Colson, tweeënveertig jaar. In haar (schaarse) vrije tijd studeert ze Japans. De (intussen gepensioneerde) vader van Katrien was in Waterschei rondrijdende bakker – een traditioneel, maar vrijwel uitgestorven beroep. Tradities beginnen ooit ergens, en eindigen (als alles) ooit, ergens. Iets van zo’n traditie blijft misschien nazinderen, nawerken, wordt misschien door iemand ooit heropgenomen, afgestoft. Ook presentaties, lezingen, of papers als deze hebben een begin en een einde, en een impact: verwondering, verbinding, of verveling.

Het concept van Pecha Kucha “events” werd bedacht in het hectische Tokio in 2003, door drie jonge architecten. De regel is dat 14 sprekers aan de beurt komen – met tussenin één pauze. Elke spreker kiest exact 20 dia’s, elke dia blijft exact 20 seconden lang geprojecteerd. Zo doet elke spreker zijn verhaal. Pecha Kucha stelt voordrachtgevers op de proef, maar is in zekere zin genadig voor de toehoorders in een tijd waarin conferenties, hoorcolleges, stilaan zelfs ons hele onderwijssysteem dreigt af te glijden naar één langgerekte “death by powerpoint”.

Er staan dus telkens 6 minuten en 40 seconden ter beschikking van wat men wel eens “de radicale presentatie” heeft genoemd. De formule “dwingt de spreker tot creativiteit, tot ‘to the point’ zijn”. Ze bleek “perfect voor culturele grazers met een steeds kortere aandachtsspanne” in het huidige “zaptijdperk”. Het werd ook een handige vorm van “speeddaten voor architecten en kunstenaars”, die in deze jachtige en egotripperige tijden vaak niet meer voldoende aandacht konden opbrengen voor mekaar, maar op deze manier toch aan kruisbestuiving konden doen. Pecha Kucha veroverde wereldsteden.

En ook Genk is een wereldstad, zij het dan op werkschortzakformaat. Katrien Colson werkte voor stad Genk, en dong als zodanig mee voor de “Thuis in de Stad-Prijs” van de Vlaamse Overheid, voor innovatief stedelijk beleid. Een kennis vestigde haar aandacht op het presentatieconcept Pecha Kucha. Ze gebruikte het bij de voorstelling van het project “de Genks” rond diversiteit, participatie en integratie. Genk sleepte de eerste prijs in de wacht, dat was in 2010-2011.

Het idee om op eigen initiatief zelf iets te doen met Pecha Kucha rijpte langzaam bij Katrien, dit vanuit de ervaring en het buikgevoel dat veel Genkenaren interessante ideeën of ervaringen koesteren, maar dat een gepast uitwisselingsforum ontbrak. De kennismaking met, eerste aanblik van de “Poolse Zaal” in Waterschei – nog als stadsambtenaar – werkte als katalysator. Dit zou dan ook “the place” worden. Op vrijdag 13 mei 2016 kwam het er voor het eerst van.

Katrien is een ervaren netwerkster. Ze organiseert de Pecha Kucha avonden als privé-persoon, al waren er in de beginfase mensen die meenden dat ze het in het kader van haar werk bij de gemeente deed. Bijwonen van de evenementen blijft hoe dan ook gratis, en de sprekers krijgen ook geen vergoeding. Er worden geen prijzen uitgereikt of zo, hoogstens een presentje voor alle dappere

kandidaten achteraf. Het gebruik van de zaal is gratis, in ruil is de opbrengst van de drank voor de Poolse Vereniging van Waterschei. Die vereniging zorgt ook voor de catering.

De zaal kan 120 personen herbergen. Het is een knus, gezellig pand in hout, met interessante hoogteverhoudingen, een vrij laag plafond en een lange geschiedenis. De vrijdagavonden zijn normaal gesproken gereserveerd voor andere doeleinden, maar op elke “vrijdag-de-dertiende” wordt een uitzondering gemaakt, die “ongeluksdagen” liggen lang op voorhand vast voor de Pecha Kucha’s, totdat...

Op zekere dag kreeg Katrien bericht vanwege de patenthouders van de naam Pecha Kucha. Bleek nu dat om de naam te mogen gebruiken, men aan een aantal voorwaarden moest voldoen. Allereerst moest blijkbaar een bepaald bedrag – niet afschuwelijk hoog, maar toch – overgemaakt worden aan de patenthouders. Dan was er nog de voorwaarde dat de evenementen in principe viermaal per jaar moesten doorgaan. Verder moesten de spreekbeurten gefilmd worden, en liefst ook nog eens online gezet worden. Ook een zekere Online aanwezigheid bleek gewenst te zijn.

Maar Katrien en de gemeenschap die stilaan rond het project aan het groeien was, vonden het informele, niet-competitieve karakter ervan juist een pluspunt. Voor goede filmopnames zou in de donkere zaal ofwel zeer professionele opnameapparatuur nodig zijn, ofwel een grote spot gericht moeten worden op de spreker. Zo’n spot, het zich gefilmd weten, de eventuele online-plaatsing, zou de toch al niet geringe stress op de sprekers verveelvoudigen, hun de moed in de schoenen laten zinken misschien. De gestelde voorwaarden waren een domper, een overvloedige ballast.

Vier keer per jaar een Pecha Kucha op touw zetten – gratis en pro deo – leek trouwens wat van het goede te veel. Het “logaritme van vrijdag-de-dertiende” kwam juist van pas: het ene jaar zijn er twee zo’n dagen, het andere jaar maar eentje, de tijdsintervallen tussen die vrijdagen variëren grillig van lengte, wat het extra interessant maakt om toch naar toe te leven. Voor Katrien is er geen element van bijgeloof aan gekoppeld, voor sommige deelnemers of toeschouwers wellicht wel: bezweren van het ongeluk? Een “archaïsch element” in een moderne, nieuwe traditie? Er gaapte stilaan een kloof tussen de “oorspronkelijke” Pecha Kucha en haar Genkse variant.

Uitweg uit de impasse was simpelweg een naamverandering: “Gene Zever” werd het voortaan. Ook een mogelijke vertaling uit het Japans – net als “prietpraat” – maar positiever, moed gevend, bijna een strijdkreet. Van Pecha Kucha patenthouders werd niets meer vernomen. De online aanwezigheid is trouwens minimaal tot niet bestaande.

Katrien ronselde voor de eerste avonden uit haar kennissenkring. De allereerste keer was het niet evident om voldoende deelnemers en publiek bij elkaar te krijgen. De zaal wordt met stoelen rond tafeltjes ingericht, het aantal aanwezigen wordt op 120 gemaximaliseerd. Een (gratis) ticket moet bij Katrien gereserveerd worden, ook kandidaat-sprekers melden zich bij haar aan. Volzet is volzet. En de plaatsen gaan intussen behoorlijk vlug van de hand.

Het gebeurt dat mensen die voor de eerste keer komen, niet meteen de essentie doorhebben, en bijvoorbeeld opmerken: “ik dacht dat het veel grappiger zou worden”. Dat is het dus niet. Het gaat erom om mensen, Genkenaren die iets willen vertellen, iets willen delen, een zetje te geven, een forum te geven, de gelegenheid te geven om via dit medium naar buiten te treden. Na afloop wordt in de zaal een en ander nabesproken in de besloten kringen rond de tafeltjes.

Het bij mekaar zoeken van kandidaat-sprekers is intussen geen probleem. Het komt veelvuldig voor, dat wie het eens geprobeerd heeft, zich nog een tweede, derde, vierde keer aanmeldt. Verslaving? Gewoonlijk brengt een spreker supporters mee uit zijn naaste netwerk. Maar er heeft zich ook een min of meer vast publiek gevormd, een gemeenschap: ruim de helft van de toehoorders per gelegenheid.

Die gemeenschap straalt eerder bemoediging, sympathie uit dan scherpe kritische zin. Ze is wel nieuwsgierig natuurlijk. Groot voordeel als iemand een bepaalde lezing saai of ingewikkeld vindt: over minder dan 7 minuten volgt een ander onderwerp. Katrien bepaalt zelf de volgorde van de sprekers, en zorgt voor weldoende afwisseling in de onderwerpen. Het kan gaan om een project, soms van een kunstenaar (collectief), om een idee of een filosofie, al dan niet met therapeutische insteek, een reisverslag, een wetenschappelijk of historisch onderwerp. De sprekers hebben op zijn minst een link met Genk, maar hun uiteenzettingen vaak ook.

De eerste keren deed Katrien zelf het confereren, aankondigen, het gastvrouwgedeelte van de avond. Intussen laat ze dit aan iemand anders over. Ook in de technische ondersteuning heeft ze hulp.

Gene Zever onderscheidt zich dus van “traditionelere” Pecha Kucha door het ongedwongen, zeg maar gezellige, bijna intieme karakter van de avonden. Er zit vaart in het gebeuren, maar niet meer stress dan nodig. De sprekers zijn geen professionals, ze gaan de uitdaging aan en het is best wel spannend. Maar niemand staat klaar om hun bloed te drinken.

En de datum van programmatie: vrijdag de dertiende, dat is ook Gene Zever.

Verder is er nog een zeer fris, vernieuwend element: de improvisatie-act. Twintig “random” dia’s worden door “een lid van de gemeenschap” bij mekaar gezocht, op een rijtje gezet. Soms is er enige samenhang in de dia’s en hun volgorde, soms lijkt die helemaal zoek. Een vrijwilliger – die de diareeks nooit eerder gezien heeft – gaat de uitdaging aan om ze in een “samenhangend verhaal” aan elkaar te praten, tegen het gebruikelijke tempo van 20 seconden per dia. Deze aarts moeilijke opdracht leidt vaak tot verbluffende en hilarische topprestaties.

En toen was er Corona. De aflevering van 13 maart 2020 ging ter elfder ure niet door, we doken de lockdown in. 13 november 2020, 13 augustus 2021, allemaal vrijdagen. Tot tweemaal toe werd zelfs de takjeswijding van Palmzondag in Vlaanderen afgelast, terwijl het aantal priesters verder daalde. Welke traditie overleeft dit? Gelukkig, op 13 mei jongstleden, 2022, stak de achtste editie van van het Gene Zeverfestival van wal. De volgende afspraak is op 13 januari 2023.

Of pakken er zich toch donkere wolken samen? Het gerucht ging dat Katrien met de gedachte speelde er na de tiende editie mee te stoppen. Dat gerucht is intussen bevestigd. Ze werkt al lang niet meer voor het Genkse stadsbestuur, maar freelance als procesbegeleider bij maatschappelijke conflicten en dergelijke. Gene Zever slurpt veel van haar tijd en energie op. Ze voelt ook aan dat het huidige concept onder druk komt te staan, juist door het succes. Opschalen voelt dan weer niet OK voor haar. Wat nu?

Het lijkt waarschijnlijk dat iemand uit de enthousiaste entourage de fakkel tijdig zal overnemen, de traditie zal voortzetten. Tradities en gebruiken groeien, evolueren, verdwijnen soms, of breiden zich uit, krijgen juist navolging. Terloops zij bij deze opgemerkt dat er in Borgloon korte tijd een initiatief is geweest waarbij het model van de Genkse Gene Zever werd nagevolgd.

Het zou voor Katrien Colson een hart onder de riem betekenen als haar geesteskind geen voortijdige dood zou sterven. Ze geeft het uit handen – gezocht: goede handen – niet zonder bezorgdheid, niet zonder hartpijn.

Zij beheert de lijst van sympathisanten, van de mensen die vorige edities hebben meebeleefd. Die mensen worden enkel door haar persoonlijk uitgenodigd deel te nemen aan volgende edities, ze mogen op hun naam plaatsen reserveren, zo lang de voorraad strekt. Verder mag eender wie een plaats reserveren, zo lang de voorraad strekt, maar altijd via de “databank” van Katrien. Ze wil al deze mensen persoonlijk vragen of ze hun gegevens aan de (eventuele) opvolger, de “nieuwe drager van de traditie” mag doorgeven bij de heropstart of doorstart.

Er zijn enkele zaken die Katrien graag behouden zou zien. De Poolse zaal is er daar één van. Belangrijker dan dat is voor haar dat wat de inhoud betreft het commercieel en/of politiek getinte discours – in de toekomst zoals in het verleden – gemeden wordt.

Juni 2022

Student: Kris Vanheusden

Traditiedrager: Katrien Colson
bereikbaarheid: katriencolson@yahoo.ca

